

PSY408
(JS 2011)
Poradenská psychologie II:
partnerské vztahy, manželství, rodina
5 EC
povinný předmět

Vyučující: Zbyněk Vybíral (garant), Ivo Plaňava a hosté (Zbyšek Mohaupt)

Určeno: studenti magisterské psychologie na FSS MU / studenti oboru psychoterapeutická studia si předmět mohou nechat uznat jako povinně volitelný

Cíle:

- seznámení s psychologickými aspekty partnerských vztahů, soužití v manželství a rodině;
- uvedení do teorií, pojmosloví a praxe psychologického poradenství a psychoterapie určených pro řešení partnerských konfliktů a krizí;
- kultivace pohledu na problémy partnerských vztahů, manželství a rodiny;
- získání přehledu o současném manželském poradenství u nás a ve světě – studiem časopiseckých a internetových textů a zdrojů
- seznámení se s možnostmi a úrovní internetového poradenství v této oblasti

Semestr: jarní, celkem **26** vyuč. hodin **plus** samostudium

Rozvrh: **úterý** 1 x za 14 dní (14.00 – 17.40 hod. sudé týdny, začátek 22. 2.); učebna 23

Zkouška ve formě testu

Komunikace e-mailem: vybiral@fss.muni.cz

Předpoklady absolvování

1. Povinný úkol: Vypracovat a v termínu odevzdat jeden krátký odborný esej (reflexi) v rozsahu 3 NS (5 400 znaků včetně mezer). (Pozdější odevzdání bude důvodem nesplnění podmínek nutných k absolvování předmětu.) Lze vypracovat i další (druhou) práci, za kterou lze získat 0 až 5 bodů (podle posouzení odborné úrovně), které budou připočteny k výsledku zkouškového testu.

Termín odevzdání: do pondělí 2. května 2011 (do 16:00).

Odevzdejte jak do Odevzdávání, tak vytištěně!

Témata k výběru:

- a) Poradenský přístup vhodný pro matrimoniologii, který mně oslovuje. Čím – a proč je tomu tak právě u mě?
- b) Rodové stereotypy mužů a žen – jak ovlivňují partnery a jak ovlivňují manželské poradce?
- c) Porovnání vybrané myšlenky z matrimoniologické literatury s vlastním názorem (kritická reflexe toho, co si vyberete z literatury).

- d) Jaké neuvědomělé (event. ne plně uvědomované) komponenty bych mohl/a/ vnášet do své poradenské práce?
- e) V čem vidím rozdíly mezi poradenstvím a psychoterapií? (Vyjděte z citace ze *Současné psychoterapie* nebo jiného zdroje).
- f) *Je možné navrhnout i jiné relevantní téma, ale je potřeba včas si ho vyjednat s garantem předmětu.*

2. **Dobrovolné splnění úkolu** v průběhu semestru (za odborně kvalitní splnění lze k výsledku testu přičíst až 10 bodů). Rozsah: 5 NS.

Termín odevzdání: do pondělí 2. května 2011 (do 16:00).

Odevzdejte vytištěně a pošlete e-mailem.

Témata k výběru:

- a) Jak vypadá manželské poradenství v XY (vyberte si zemi).
- b) Jak se učí manželské poradenství v XY (na základě srovnání sylabů alespoň z pěti univerzit ve světě).
- c) Úroveň internetového poradenství v oblasti manželství a partnerství – kvalitativní studie.
- d) Úroveň poradenství v oblasti manželství a partnerských vztahů v časopisech životního stylu (a dalších)
- e) Tradované stereotypy (klišé) v popularizačních textech věnovaných manželství a partnerství (*jako argument tradování bude bráno v potaz vyhledání výskytu jednoho stereotypu/klišé nejméně ve třech různých zdrojích*).

3. Úspěšné složení zkoušky v podobě písemného testu.

Harmonogram, tématické okruhy, klíčové pojmy

Přednášky doc. Iva Plaňavy – tématické okruhy:

(Výuka I. Plaňava: 22. 2. a 3. 5. 2011)

Tématické okruhy, klíčové pojmy

1. Psychologické poradenství jakožto profese: historie, vývoj, aktuální oblasti a podoby profesních psychologických aktivit (včetně náhradní rodinné a pěstounské péče); krizové intervence, instituce; internetové a mas-mediální poradenství a „radění“. AMRP ČR; etické a právní aspekty. Etický kodex.
2. Makrosociální pohled, vývojové trendy a poradenské konsekvence. Manželské a rodinné mýty a očekávání (z hlediska možných dyshestických efektů).
3. Osobnost – profesní motivace, /de/formace; kvalifikační stupně, výcvikové programy, supervize. Osobní život a profesní aktivity; /proti/přenosové fenomény, syndrom burn-out.

4. Funkční – dysfunkční soužití; struktura a dynamika. Etapy, tranzitorní a normativní krize (z pohledu odborných intervencí). **Komunikačně – REelační Axiom**; poradensko – terapeutické konsekvence.
5. Poradensko-terapeutický proces. Nabídky a očekávání klientů; utváření psychoterapeutického „prostoru“; kontrakty. Účinné proměnné; impasse; možné negativní efekty. Některé specifické diagnostické a poradensko-terapeutické postupy. Skupinová manželská terapie – poradenství.
6. Rozvody, rizikové volby, rozvodový potenciál; /po/rozvodová terapie – poradenství, mediace; děti v kontextech rozvodové situace a odborné intervence.

Přednášky a semináře Z. Vybírala (a hosté) – tématické okruhy:

(Termíny: 8. 3., 22. 3., 5. 4. a 17. 5. – **Protože část výuky je vedena v seminární / diskusní formě, účast je povinná.**

A/ Dynamika partnerských vztahů v pojetí různých „škol“, směrů a přístupů. Individuální a systémové přístupy; eklektický a integrující přístup.

Pohled na nevědomé či neuvědomované v manželství (archetypy a partnerství). Vliv rodových stereotypů.

Vzorce vztahů a ve vztazích. Vědomá a nevědomá část základů partnerského soužití, tzv. scénářů. Kořeny „nastavení“ v dětství. Teorie přenosů, projekcí a projektivních identifikací. Hry v manželství. Princip ko-evoluce: Williho přístup.

Klinicko-psychologické souvislosti soužití. Co zhoršuje atmosféru v partnerském vztahu? „Psychopati nejsou; lidé s psychopatickými rysy ano.“ Soužití s partnerem s tzv. hraniční poruchou osobností.

Agrese a mikroagrese v partnerských vztazích. „Maličkosti“, které otravují soužití.

Pozitivní stránka soužití v manželství a rodině. Pozitivní stránka odluky a rozchodu (rozvodu).

B/ Styly poradce (manželského, resp. rodinného terapeuta) z hlediska základních poradenských a psychoterapeutických směrů.

Alternativní intervence. Systémové paradigma a styl práce. Zásady improvizace (ad hoc intervence). Hlavní zásady (kréda, „filosofie“) poradenství v různých přístupech. Rozdíly mezi individuálním, párovým a (celo)rodinným sezením. Terapeutický trojúhelník a stranění všem: Williho (a Stierlinův) přístup.

C/ Rodinná terapie / rodinné poradenství: počátky, hlavní představitelé; vývoj rodinné terapie ve světě a u nás. Způsoby práce v rodinné terapii. Soudobá rodinná terapie.

D/ Kasuistická prezentace a seminář (promyšlení vhodné intervence na kasuistickém „materiálu“).

E/ Internetové poradenství. *V plánu je beseda s provozovatelkami i-poradny.*

F/ Rozvodové poradenství a mediace.

19. 4. 2011: PhD. Zbyšek Mohaupt – beseda s poradcem z praxe, rozbor kasuistiky.

Literatura

Literatura základní – určená mj. k přípravě na zkouškový test

1. Kratochvíl, S. (2000): Manželská terapie. Praha: Portál – třetí, rozšířené vydání. (str. 9 – 209)
2. Plaňava, I. (2000): Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk. (str. 11 – 224.)
3. Willi, J. (1998): Párová terapie. Hradec Králové: Konfrontace. (Str. 7 – 114)
4. Simon, F.B., Stierlin, H. (1995): Slovník rodinné terapie. Hradec Králové: Konfrontace – vybraná hesla (cca 40 str.).
5. Jung, C.G. (1994): Manželství jako psychologický vztah. In: Duše moderního člověka. Brno. Atlantis, s.82–92 (10 str.).
6. Willi, J. (2006): Psychologie lásky. Praha: Portál (výběr z knihy – **bude upřesněno**)
7. Relevantní hesla z Psychologické encyklopedie (Baštecká, B. ed., Portál 2009) – např. strany 171, 328, 174, 256, 236, 394, 204 ale i další.
8. Holá, L. (2011). *Mediace* – 2. rozš. vydání vyjde v Gradě Publ.: doporučeny relevantní kapitoly.

Rozšiřující

1. Plaňava, I. (1998): Spolu každý sám. (V manželství a rodině.) Praha: Nakl. LN.
2. Plzák, M.(1988): Poruchy manželského soužití. Praha: SPN.
3. Weber, Roland (2007): Páry v psychoterapii. Praha: Portál.
4. Novák, T., Orinocká, H. (2006): Partnerské a rodinné poradenství – práce s klienty. Praha: Grada.
5. Freemanová, Dorothy R. (1992): Manželská krize. Martin: Osveta.
6. Knop, J. (2001): Psychoterapie a poradenství. *Konfrontace* 12 (2), s. 83–85.
7. Vybíral, Z. (2000): Psychoterapie, psychoterapeutické poradenství a poradenství. *Konfrontace* 11 (2), s. 83–86.
8. Warshak, Richard A. (1996): Revoluce v porozvodové péči o děti. Praha: Portál.
9. Trapková, L. Chvála, V. (2004). Rodinná terapie psychosomatických poruch. Praha: Portál.

Pozn.: Další odkazy k jednotlivým tématickým okruhům a další literatura na přednáškách.